

GLOBALIZATSIYA DAVRIDA KICHIK TILLARNING YO'QOLISH MUAMMOSI

Mirjalolova Nargiza Mirjamshit qizi
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Annotatsiya. Ushbu maqolada globallashuv jarayonining kichik tillarga ta'siri va ularning yo'qolish muammosi tahlil qilinadi. Global tillarning ustunligi natijasida kam sonli tillarning qo'llanish doirasi torayib borayotgani yoritiladi. Shuningdek, til yo'qolishining asosiy sabablari va uning madaniy hamda ijtimoiy oqibatlari ko'rib chiqiladi. Yakunda kichik tillarni saqlash zarurati asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: globalizatsiya, kichik tillar, til yo'qolishi, lingvistik xilma-xillik, til va jamiyat, madaniy meros

Abstract. This article analyzes the impact of globalization on minority languages and the problem of their disappearance. It highlights how the dominance of global languages leads to the narrowing of the usage of less widely spoken languages. The main causes of language loss, as well as its cultural and social consequences, are also examined. Finally, the necessity of preserving minority languages is substantiated.

Keywords: globalization, minority languages, language loss, linguistic diversity, language and society, cultural heritage

Аннотация: В данной статье анализируется влияние глобализации на малые языки и проблема их исчезновения. Освещается, как доминирование глобальных языков приводит к сужению сферы использования малых языков. Также рассматриваются основные причины утраты языков и её культурные и социальные последствия. В заключение обосновывается необходимость сохранения малых языков.

Ключевые слова: глобализация, малые языки, утрата языков, лингвистическое разнообразие, язык и общество, культурное наследие

Kirish. Bugungi globallashuv davrida dunyo xalqlari o'rtasidagi iqtisodiy, siyosiy va madaniy aloqalar tobora kuchayib bormoqda. Bu jarayon tillarning rivojiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, kichik va kam sonli xalqlarning tillari yo'qolib borayotgani jahon tilshunosligining dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi. Til nafaqat aloqa vositasi, balki xalqning madaniy merosi va tarixiy xotirasidir. Shu bois, kichik tillarning yo'qolishi butun insoniyat uchun katta yo'qotishdir.

Asosiy qism. Globalizatsiya jarayonida ayrim tillar, xususan ingliz tili, xalqaro aloqa vositasi sifatida ustun mavqega ega bo'lib bormoqda. Natijada ko'plab kichik tillar asta-sekin iste'moldan chiqib bormoqda. Tadqiqotlarga ko'ra, har ikki haftada dunyoda bitta til yo'qoladi[1,19-b]. Bu esa til xilma-xilligining keskin kamayishiga olib kelmoqda.

Kichik tillarning yo'qolishiga bir qator omillar sabab bo'ladi. Jumladan, urbanizatsiya, migratsiya, ta'lim tizimining global tillarda olib borilishi va ommaviy axborot vositalarining ta'siri muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, jamiyatda ayrim tillarning nufuzi yuqori, boshqalarining esa past bo'lishi ham til tanloviga ta'sir ko'rsatadi[2,45-b].

Tilning yo'qolishi faqat lingvistik muammo emas. U madaniy va ijtimoiy oqibatlarga ham olib keladi. Tadqiqotchilar ta'kidlashicha, til yo'qolishi biologik va madaniy xilma-xillikning kamayishi bilan chambarchas bog'liq[3,7-b]. Shu bilan birga,

UNESCO ma'lumotlariga ko'ra, hozirgi kunda dunyo tillarining qariyb 40 foizi yo'qolish xavfi ostida[4,23-b].

Til va jamiyat o'rtasidagi bog'liqlik ham bu jarayonda muhim ahamiyatga ega. Til jamiyatdagi ijtimoiy mavqe bilan chambarchas bog'liq bo'lib, nufuzi yuqori tillar ko'proq qo'llaniladi⁵. Natijada kichik tillar asta-sekin chekinadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, globalizatsiya jarayoni kichik tillar uchun jiddiy xavf tug'dirmoqda. Ularni saqlab qolish uchun davlat siyosati, ta'lim tizimi va xalqaro tashkilotlar hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Har bir til insoniyatning bebaho boyligi bo'lib, uni asrash barchamizning vazifamizdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Crystal, D. (2000). Language Death. Cambridge University Press.
2. Nettle, D., & Romaine, S. (2000). Vanishing Voices. Oxford University Press.
3. UNESCO. (2010). Atlas of the World's Languages in Danger.
4. Trudgill, P. (2000). Sociolinguistics.
5. Tilshunoslik asoslari. Toshkent.